

ခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကမ္ဘာ့ကျမ်းပတ်... တံနို (သဝီတါ)

ကျွေးကျိတ်ထံပီရီအိတ်ထူအတတ်ကျွေး-ကေအဲန်ယူဘယ်လဲ

ဖဲတတ်ကစီဗ်ဟးထီဗ်လၢခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကညီဒီကလုာ်စၢဖျိဗ်ကရၢအခါဗးဟးထီဗ်ကွံာ်လၢ(UNFC)တၢ်အိဗ်ဖျိဗ်အပူၤဒီးထုးထီဗ်လံာ်ဘိးဘၣ်သ့ဗ်ညါစံးဝဲလၢ-ခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကတီၢ်ကွံာ်အတတ်မၤသကိးတၢ်ဒီးကလုာ်စၢဖျိဗ်တၢ်ယူတၢ်ဖိးဖဲဗ်ဒေရၢဗ်ကီဗ်ကး(UNFC)တစိာ်တလီၢ်တဘျီယံပုၤလၢအိဗ်ဒီးတၢ်သးဖဲလၢကလုာ်စၢဖျိဗ်ထံဗျီကီၢ်သးတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်သတူၢ်ကလၢန့ၣ်ကဲထီဗ်တၢ်လီၤကမၤကမၤမၤလၢအဝဲသ့ဗ်အဂီၢ်ဒိဗ်ဒိဗ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ.ကဲထီဗ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဘၣ်ယိဗ်လၢအဝဲသ့ဗ်အဂီၢ်ဒိဗ်ဒိဗ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ.လၢပုၤကီၢ်သ့ဗ်ဂီၤသးတၢ်တဖၣ်အကျါယဲစ့ၢ်ကိးယပၣ်ယုာ်လၢပုၤအကျါတဂၤလီၤ.

ဖဲတၢ်အရ့ဒိဗ်လၢခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကတီၢ်အံၤအခါပုၤလၢယသ့ဗ်နီဗ်ဘၣ်က့ၤအံၤအဆိကတၢ်တဂၤန့ၣ်မုၢ်ဝဲ-ပခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကလုာ်စၢဖျိဗ်အကရၢခိဗ်သုးခိဗ်ကျါစိရီၤစီၤဘိဗ်မုး.လၢတီခိဗ်ရီၤမဲၤတၢ်တဘျီလၢအနံၣ်အလၢတဖၣ်တဂၤန့ၣ်လီၤ.ယစးထီဗ်သ့ဗ်ညါဘၣ်သုးခိဗ်ကျါစိရီၤစီၤဘိဗ်မုးအတၢ်ဖဲတၢ်မၤအဂ့ၢ်စးထီဗ်လၢယိးလွံၤဖျါဗ်တၢ်ပူထီဗ်လီထီဗ်တၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအလီၢ်ခဲဖဲခဲၤစ့ၣ်ဖဲယယဲတုၤဆူမၤန့ၣ်ပုၤပျီအဆၢကတီၢ်ခါန့ၣ်လီၤ.အဝဲမုၢ်ပုၤသုးဖိလၢအိဗ်ဒီးတၢ်သးဒု.ဆိမိဗ်ဆၢတဲာ်တဲာ်တဲာ်ဖျါဖျါတကးဒီးဘၣ်အဝဲမုၢ်သုးဂ့ၢ်ဝဲအသုးခိဗ်ကျါတဂၤ.စးထီဗ်လၢကီၢ်ပယီၤကလံာ်ထံးတနီၤသရံၣ်ကီၢ်ခိတုၤဆူကီၢ်ခါဗ်သးတီဆူကီၢ်ရၣ်တၢ်ဘၣ်စၢၤဟီဗ်ကဝီၤတဖၣ်အံၤအဝဲလုာ်လီၤဟးခါထီဗ်ခါလီၤဝဲလၢအခိဗ်ဒီးဒုးဖျိးကွံာ်ဝဲဒုဗ်ဒါတဖၣ်အယိဘၣ်တၢ်ဟ်ဒိဗ်ဟ်ကဲအံၤလၢကလုာ်စၢဖျိဗ်တၢ်ပၢ်ဆၢခိဗ်န့ၣ်အဂၤတဖၣ်ခဲလၢာ်တဂၤန့ၣ်လီၤ.အဝဲသ့ဗ်ထီဗ်ဆိလီၤဒုးအိဗ်ထီဗ်ဝဲထံဗျီကီၢ်သးကလုာ်စၢဖျိဗ်ကရၢဖဲမၤန့ၣ်ပုၤပျီဒီးဖဲန့ၣ်ပထံဗ်ဘၣ်လၢကညီတၢ်ပၢ်ဆၢအနီဗ်တယၢ်ယုာ်ထီဗ်ထီအသးလၢကလုာ်စၢဖျိဗ်တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်အဖိခိဗ်.ယုၤဝဲဝဲဝဲလၢကလံာ်ကျါပုၤဒီးတၢ်လၢတၢ်ကပီၤန့ၣ်လီၤ.မုၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်လီၤဟ်ကဖၢလၢပသးဒီးတၢ်ခါလၢကညီဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ်အခါခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကတီၢ်အံၤအခါပုၤလၢအဘၣ်တၢ်တီခိဗ်ရီၤမဲၤအံၤလၢသုးခိဗ်ကျါဘိဗ်မုးတဖၣ်န့ၣ်.အဝဲသ့ဗ်တဖၣ်ကဟုကယာ်ဒီးအိဗ်ဘၣ်ဝဲ “ကလုာ်စၢဖျိဗ်ကရၢ” အံၤဒီးမိာ်တဂၤစိာ်ဖိးဟုယာ်ဝဲအဖိလၢအဟုးလၢပုၤအသးန့ၣ်လီၤ.ဟ်လီၤယာ်ဝဲထံဗျီကီၢ်သးအတၢ်ကိးသဗြီလၢအမုၢ်ဝဲ, “ပကမၤန့ၣ်တၢ်လၢကလုာ်စၢဖျိဗ်ကရၢအတၢ်မၤသကိးအပူၤလီၤ” န့ၣ်လီၤ.ပထံဗ်ဘၣ်လၢထံဗျီကီၢ်သးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်.သုးဂ့ၢ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်မုၢ်အိဗ်ထဲလဲဗ်ဘၣ်ဆၢဒုးအိဗ်ထီဗ်ဒီးပမၤရၢဗ်ကျါဝဲကလုာ်စၢဖျိဗ်အတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်ဝဲဂ့ၢ်ဝဲဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လၢအသးလီၤဝဲတဖၣ်န့ၣ်မုၢ်လၢတဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်သးလီၤပလီာ်လၢကလုာ်စၢဖျိဗ်ကရၢအအိဗ်ဘၣ်အယိဆၢထၢဗ်ဟးထီဗ်ကွံာ်လၢကလုာ်စၢဖျိဗ်ကရၢတၢ်အိဗ်ဖျိဗ်အပူၤဒီးဖိသဗ်တဂၤအသးန့ၣ်ပတထံဗ်ပတန့ၣ်ဟူဘၣ်နီတခဲဗ်နီတခိဗ်ဘၣ်.

တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ်အခါခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကတီၢ်အံၤအခါပုၤလၢအဘၣ်တၢ်တီခိဗ်ရီၤမဲၤအံၤလၢသုးခိဗ်ကျါဘိဗ်မုးတဖၣ်န့ၣ်အိဗ်ဒီးတၢ်လၢအလီၤဆိ(၃)မံၤလီၤ.တၢ်တမံၤ-ဘၣ်ယးဒီးထံဗျီကီၢ်သးအတၢ်ထံဗ်.သုးခိဗ်ကျါဘိဗ်မုးကိးပသုထီဗ်ဝဲလၢ “ကညီတၢ်ပၢ်ဆၢအံၤတမုၢ်ထဲဒုဗ်ပမၤတၢ်လၢကညီဖိတကလုာ်စၢဖျိဗ်အတၢ်ဘၣ်ဘျးအဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်.ပမၤတၢ်လၢကယဲာ်မုၢ်ကလုာ်စၢဖျိဗ်ခဲလၢာ်အတၢ်ဘၣ်ဘျးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ” အတၢ်ကတီၢ်တထံဗ်အံၤကဲထီဗ်ဝဲတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါဖးဒိဗ်တခါလၢကလုာ်စၢဖျိဗ်ဂ့ၢ်ဝဲတဖၣ်အဂီၢ်ခိတကးဘၣ်.ကဲထီဗ်စ့ၢ်ကိးဝဲကသံဗ်ဂံၢ်ဘါဖးဒိဗ်တခါလၢဒိဗ်မိဗ်ခြံဗ်စံဗ်တၢ်ကရၢကရိအဂၤတဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.လၢတၢ်န့ၣ်အယိတၢ်ကရၢကရိကိးဖုဒီးထံဗ်ခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကတီၢ်အံၤအခါပုၤလၢအဘၣ်တၢ်တီခိဗ်ရီၤမဲၤအံၤလၢအလီၤ.မုၢ်ခိဗ်န့ၣ်တဖၣ်လၢအိဗ်ဒီးတၢ်ပၢ်ဆၢတၢ်ထံဗ်လၢအထီန့ၣ်လီၤ.

ခံမံၤတမံၤ-ထံဗ်တၢ်လၢအုဗ်ဒါအဖိခိဗ်ရဲၣ်ပျီပျီ.ဒ်ပစံးတၢ်အသးထံဗ်ဒုဗ်ဒါရဲၣ်ပျီပျီလၢအမုၢ်ဝဲ-ပုၤလၢအဟံးယာ်ကျါကလုာ်စၢဖျိဗ်စိသန့ဒီးသုးမိာ်စိရီၤသန့န့ၣ်မုၢ်ပဒုဗ်ပခါနီၢ်နီၢ်လီၤ.ကလုာ်စၢဖျိဗ်စိသန့ဒီးသုးမိာ်စိရီၤသန့မုၢ်အိဗ်မုးဒီးသၢပုၤပကသ့ဗ်ထီဗ်ဖဲဒေရၢဗ်ကီၢ်စၢဖျိဗ်လၢပထံဗ်လီၤကီၢ်ပုၤလၢတက့ၤတသ့ဝဲဘၣ်အဂ့ၢ်သ့ဗ်ညါဝဲရဲၣ်ပျီပျီလီၤ.တၢ်ကျဲးစးယုကျဲလၢကထံဗ်လီာ်ဘျါဘၣ်က့ၤထံဗ်လီၤကီၢ်ပုၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢထံဗျီကီၢ်သးအကျဲန့ၣ်တၢ်စးထီဗ်မၤအံၤသီသီကီၢ်ဖိမဲအံၤမၤတမုၢ်ဘၣ်.စးထီဗ်လၢခဲၣ်န့ၣ်ခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကရိဒုးအိဗ်ထီဗ်ဝဲ(မဒညတ)အစိခါလံာ်လံာ်တၢ်ကျဲးစးမၤတၢ်ဝဲဒုဗ်လဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုဗ်(မဆလ)န့ၣ်ဝဲသုးပဒိဗ်ပတၢ်အစိဟးဂီၤကွံာ်ဝဲဝဲအလီၢ်ခဲအခါဒီးဖဲယိးလွံၤဖျါဗ်တၢ်ပူထီဗ်လီထီဗ်ဝဲအလီၢ်ခဲအခါန့ၣ်ကလုာ်စၢဖျိဗ်ကရၢမုၢ်ဂ့ၢ်ဝဲ.ခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကျဲးစးယုကျဲလၢကထံဗ်လီာ်ဘျါဘၣ်က့ၤထံဗ်လီၤကီၢ်ပုၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢထံဗျီကီၢ်သးအကျဲန့ၣ်အိဗ်ဝဲအဘျီတဖၣ်အဘျီတဘျးလၢအဘျီတဖၣ်ညါန့ၣ်လီၤ.ဘၣ်ဆၢဒီးပထံဗ်ဘၣ်လၢသုးမိာ်စိရီၤပဒိဗ်တဖၣ်အံၤကတူၢ်လီာ်တဲာ်သကိးထံဗျီကီၢ်သးတၢ်ဂ့ၢ်ဒီး “ကလုာ်စၢဖျိဗ်ကရၢ” လၢခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကတီၢ်အံၤအခါပုၤလၢအဘၣ်တၢ်တီခိဗ်ရီၤမဲၤတဖၣ်အံၤန့ၣ်မၤဝဲတဘျီနီတဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်တထံဗ်န့ၣ်ကမုၢ်ဝဲဒ်အံၤ-တၢ်ထံဗ်လီာ်တဲာ်သကိးတၢ်ဒီးသုးပဒိဗ်လၢမဲာ်သကိးမဲာ်မုၢ်ကဲထီဗ်ဘၣ်ဖုးန့ၣ်သုးပဒိဗ်တဖၣ်အံၤကပျံၤန့ၣ်သုးခိဗ်ကျါဘိဗ်မုးလၢအတၢ်ကတဲအဝဲသ့ဗ်လၢတၢ်ကတီၢ်တဲာ်တဲာ်ဖျါဖျါ, “သုဝဲသ့ဗ်တဖၣ်.ပတူာ်ဒီးဆူးကွံာ်ညိကွံာ်သုးမိာ်စိရီၤသန့လၢသုဖိဗ်ကျါယာ်အံၤခဲအံၤတဘျီယံလၢယမဲာ်ညါတက့ၢ်” ဘၣ်ဖုးအယိသ့ဗ်သ့ဗ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်အဂၤတထံဗ်န့ၣ်ကမုၢ်သ့ဗ်သ့ဗ်-သုးပဒိဗ်ဘၣ်ယိဗ်ဒီးဘၣ်ပျံၤန့ၣ်သ့ဗ်ခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကလုာ်စၢဖျိဗ်ကရၢခိဗ်န့ၣ်လၢသုးခိဗ်ကျါဘိဗ်မုးတီခိဗ်ရီၤမဲၤတဖၣ်အံၤဟံးယာ်ကျါတၢ်ဂ့ၢ်ခိဗ်သ့ဗ်လၢအမုၢ်ဝဲ- “တၢ်တဲာ်သကိးဘျါဘၣ်က့ၤထံဗ်လီၤကီၢ်ပုၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢထံဗျီကီၢ်သးအပတီၢ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်မၤအံၤလၢတၢ်တဲာ်သကိးတၢ်ဒီးကလုာ်စၢဖျိဗ်န့ၣ်လီၤ” တၢ်ဂ့ၢ်အံၤအယိလီၤ.

မၤန့ၣ်ပုၤပျီမုၢ်လီၤကွံာ်ဝဲဆူဒုဗ်ဒါအစုပူၤဘၣ်ဆၢခွန်အန်ယူနိုက်တက်ကတီၢ်အံၤအခါပုၤလၢအဘၣ်တၢ်တီခိဗ်ရီၤမဲၤအံၤလၢကလံာ်ကျါလၢတၢ်ဖးဖိထီဘိန့ၣ်လီၤ.ကီၢ်ပ

ယီထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ကရၢကရိလၢအဒုးထီၣ်ဒါပယီၤသုးမိၤစီရိၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိးအိၣ်ရိၢ်ဖျိၣ်ဒီးဒၣ်တၢ်အသးလၢခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ကပၤထီၣ်ဘိတုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. **မ့ၢ်မဆါ, ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်မိၣ်န့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်ကဆဲးလၢတၢ်ဆူညါမိလၢကျဲၣ်လဲၣ်?** “**ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်မိၣ်န့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ထံၣ်ဖျါရဲၣ်ဒီးမ့ၢ်အတၢ်ဟံးသးကဆိၣ်လၢလီၤထီၣ်ထီၣ်သုးမိၣ်ကျၢၢ်ဘိၣ်မ့ၢ်တီၣ်ရိၢ်မဲၣ်ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်မိၣ်န့ၣ်လၢညါတဖၣ်အသိးဒီးစ့ၢ်ကိးမိၢ်**” **အဂ့ၢ်န့ၣ်ပကဘၣ်ယီထံလီၤသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်လီၤဆဲးကျၢၤအလီၤအိၣ်ဝဲဒၣ်လံၤသ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.**

ပမ့ၢ်ကွၢ်က့ၢ်လၢခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်မိၣ်န့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ထံၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်, ဘၣ်မနုၤအယီၤအဝဲသ့ၣ်ဆိပတၢ်ပတြီၤကွၢ်အသးလၢ (UNFC) ကရၢဖိလဲၣ်န့ၣ်ပဟံးသ့ၣ်ဟံးသးဘၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ခဲမံၤအယီၤလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်(၁)တထံၣ်စံးဝဲ- “**ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်အံၤအိၣ်ဒီးအနီၢ်ကစၢ်တၢ်စိကမိၤပုၤတုၤလၢကစံၣ်ညိၣ်တီၣ်နံၤအထံၣ်ဂ့ၢ်သးအဘျီအတီၢ်ဒၣ်ဝဲ. ဒီးတူၢ်လိာ်တၢ်ကရၢကရိအဂၤတဖၣ်အတၢ်ဆၢတဲာ်တသ့ဘၣ်**” န့ၣ်လီၤ. တၢ်စိတၢ်ကမိၤပုၤတုၤ, တီၢ်ဩတၢ်ကတိၤတဖျါၣ်အံၤလၢကီၤလၢဝါအကျိၣ်န့ၣ်ကိးဝဲလၢ (Sovereignty) လီၤ. တီၢ်ဩလၢအမ့ၢ်ဝဲတၢ်စိကမိၤပုၤတုၤတဖျါၣ်အံၤတၢ်တဘၣ်ဆၢၣ်သၢသ့ၣ်အီၤလၢတၢ်ကရၢကရိတခါခါန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်ကဘၣ်ဆၢၣ်သၢသ့ၣ်အီၤလၢထံၣ်ကီၢ်ဒီးတဘျီအပတီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဒၣ်လဲၣ်ကီၢ်စဲၣ်တဘျီလၢအအိၣ်လၢကီၢ်စဲၣ်အပူၤလံၤန့ၣ်တီၢ်ဩတဖျါၣ်အံၤတၢ်သ့ၣ်အီၤလၢကီၢ်စဲၣ်အပတီၢ်တသ့ဘၣ်. နကစံးလၢ-ပကီၢ်စဲၣ်အံၤအိၣ်ဒီးတၢ်စိကမိၤပုၤတုၤန့ၣ်နစံးအီၤတသ့ဘၣ်. မ့ၢ်လၢတၢ်ကရၢကရိတခါခါအပတီၢ်န့ၣ်ပမ့ၢ်စူးကျါသ့ၣ်တၢ်ကတိၤလၢ “**ပစံၣ်ညိၣ်ပၤလီၤနီၢ်ကစၢ်အသးသ့**” တခီတၢ်တူၢ်လိာ်အီၤသ့ၣ်လီၤ. **တၢ်မ့ၢ်စံးဒၣ်ကလိာ်လၢ** “**တၢ်စံၣ်ညိၣ်ပၤလီၤနီၢ်ကစၢ်သး**” **ဒၣ်လဲၣ်, အစိပညိၣ်ဘၣ်ကမ့ၢ်ဒီးဒီးသိးလၢသုးမိၣ်ကျၢၢ်ဘိၣ်မ့ၢ်အစါခါအဲၣ်ယုၣ်မိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ထုးထီၣ်ဝဲအစိပညိၣ်ဒီးခါန့ၣ်တကီၢ်ခါခါခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်မိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တဘၣ်ကဆိမိၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအဂ့ၢ်သ့ၣ်သ့ၣ်လီၤ.** န့ၣ်မ့ၢ်ဒၣ်ယတၢ်ဆိကမိၣ်မိၤ, ဒီးအခွဲးအယၣ်လၢယကဘၣ်ဝဲန့ၣ်အလီၤတအိၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်. တၢ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်အနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ဂ့ၢ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်(၂)ထံၣ်တထံၣ်မ့ၢ်ဝဲ- တတူၢ်လိာ် (Top Down) သန့ဘၣ်. တၢ်ကမၤဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တခါအမိၢ်လံၤမိၢ်ပုၤအဂီၢ်တၢ်ကဘၣ်စူးကျါသ့ၣ်န့ၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ- “**ကဘၣ်မ့ၢ်ဒၣ်ထဲလၢတၢ်တၢ်ပိၣ်တဲာ်သကိးတၢ်ဒီးဆၢတဲာ်သကိးတၢ်ဂ့ၢ်. တၢ်လၢအဒီးသိးတဖၣ်ပကမၤသကိးဒီးတၢ်လၢအတဒီးသိးတဖၣ်ပကမၤဒၣ်တဂၤလၢပနီၢ်ကစၢ်အကျဲဒၣ်ဝဲလီၤလီၤဆီဆီန့ၣ်လီၤ.**” ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တထံၣ်အံၤ, ဒီးသိးဒီးကကဲထီၣ်တၢ်ကဲဘျူးလၢထံၣ်ဖိကီၢ်ဖိမဲလၢအဂီၢ်ဒီးကကဲဘျူးလၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခ့ၣ်အဂီၢ်ကြၢၤလၢပကဘၣ်ဆိမိၣ်အီၤအလီၤအိၣ်ဝဲလီၤ. တၢ်လၢအတဒီးသိးတဖၣ်ပကမၤဒၣ်ပတၢ်တဂၤလၢပနီၢ်ကစၢ်အကျဲဒၣ်ဝဲ, စံးတၢ်န့ၣ်အစိပညိၣ်ဖျါလၢ-တၢ်ပၢ်ဆၢအတၢ်ကရၢကရိအဒဲကဒဲအဘၣ်စၢၤကမၤသကိးတၢ်ဒ်တၢ်ထုးပြုထီၣ်သးလၢအကပၤတခီ (ဘေးတိုက်) န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်မၤအီၤဒီးန့ၣ်ဒီးတမ့ၢ်လၢပဒုးလီၤပီၤကွၢ်သုးမိၤစီရိၤတဖၣ်အံၤကနီၢ်တဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၤတခီန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ- သုးမိၤစီရိၤအပူၤတဖၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤဒီးဟံးယၢ်ကျၢၤဝဲလီၤခါၣ်သးအတၢ်ဖိၣ်ပျံၤသန့ (Rigid Centralization) ယံးယံးန့ၣ်လီၤ. ကလုာ်န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဆၢအတၢ်ကရၢကရိလၢကသၢဂၢ်ဒုးထီၣ်ဒါဆၢက့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်, ကဘၣ်ကွၢ်လိမၤပိာ်ထွဲဝဲဒ်ဒုၣ်ဒါမၤဝဲအသိး, တၢ်ကဘၣ်မၤလီၤခါၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ပျံၤသန့န့ၣ်အလီၤတအိၣ်ဘၣ်ဒီးတမ့ၢ်တၢ်လၢအကြၢၤအဘၣ်တခါစ့ၢ်ကိးဘၣ်. ဘၣ်ဆၢၣ်ဒီးကြၢၤဝဲဘၣ်ဝဲလၢပကဘၣ်ယုကျဲမၤအီၤလၢ-လီၤခါၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ပျံၤဝဲအကြၢၤအဘၣ်သန့ (Optimum Centralization) န့ၣ်အလီၤအိၣ်ဝဲလီၤ.

ပမ့ၢ်ကွၢ်န့ၣ်တၢ်လၢတၢ်ကရၢကရိတဖုစုာ်စုာ်အမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တဘၣ်ဘျူးဒီးမၤသကိးတၢ်ဒ်တၢ်ထုးပြုထီၣ်သးလၢအကပၤသန့တခီန့ၣ်တၢ်ကအိၣ်ပြဲပြဲသးအယီၤထုးဖျိၣ်ပသးကကီၢ်ဝဲလီၤ. ပကကဲထီၣ်ကလုာ်န့ၣ်တၢ်ကရၢကရိလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ယံးယီၤဒိၣ်အဂီၢ်တညိၣ်လၢစ့ၢ်ကိးဘၣ်. တၢ်မ့ၢ်ကဲထီၣ်အသးဒ်န့ၣ်ဒီးသုးပဒိၣ်လၢဟံးယၢ်ကျၢၤထံၣ်ကီၢ်တၢ်စိကမိၤခဲအံၤတဖၣ်ကယုာ်စုန့ၣ်မိၣ်တၢ်ဆူပအိၣ်ဒီးကတဲပုၤ “**သုကွၢ်ကွၢ်တထံၣ်မိၣ်, ခဲအံၤကလုာ်န့ၣ်ဖိၣ်စုကဝဲတဖၣ်အတၢ်ကရၢကရိဖဲအိၣ်အါထီၣ်တခါဝဲတခါဒ်ကျၢၤဖဲထီၣ်အသိးသက့ၢ်ဆးဒးလၢတၢ်လီၤကိးပူၤဒီး, ဒီးလဲၣ်ဒၣ်အတၢ်တဂၤလၢအတၢ်ထံၣ်တဂၤလၢအကျဲဒၣ်အဝဲလီၤ. ခဲအံၤမ့ၢ်လၢပကီၢ်ပယီၤသုးမ့ၢ်ဒိၣ်အိၣ်ဒီးအယီၤပကီၢ်စဲၣ်တဘျီအံၤအိၣ်ဂၢ်ဆိးကျၢၤသုဒီးဒၣ်န့ၣ်လီၤ.**” သုးကရၢလၢအဟံးစိပံးကမိၤတဖၣ်ကကတိၤမၤအိၣ်အမံၤလၢကျဲၣ်န့ၣ်သ့ၣ်အဂ့ၢ်ကြၢၤလၢပဘၣ်ဆိမိၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ကညိၣ်ဒီးကလုာ်စၢၤဖိၣ်ကရၢအံၤမ့ၢ်ပုၤလၢအသးလီၤသ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်သးဝဲဖဲၣ်ဒေရၢၣ်ကီၢ်စၢၤဖိၣ်အနီၢ်ကီၢ်န့ၣ်ကြၢၤလၢကဘၣ်ဆိမိၣ်ယုကျဲလၢကဘၣ်တူၢ်လိာ်မၤဝဲ- လီၤခါၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ပျံၤဝဲအကြၢၤအဘၣ်သန့ (Optimum Centralization) န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအဒီးသိးတဖၣ်ပကမၤသကိးဒီးတၢ်လၢအတဒီးသိးတဖၣ်ပကမၤဒၣ်တဂၤလၢပနီၢ်ကစၢ်အကျဲဒၣ်ဝဲလီၤလီၤဆီဆီအသန့န့ၣ်ကဆၢဒၣ်ပုၤဆူ (Confederation) တခီပၤန့ၣ်လီၤ. ကဲထီၣ်ဖဲၣ်ဒေရၢၣ်ကီၢ်စၢၤဖိၣ်တန့ၢ်နီတဘျီဘၣ်.

ပကွၢ်တၢ်အဒိလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အမဲရကၤကီၢ်စၢၤဖိၣ်တၢ်အဒိအတဲာ်သ့ၣ်လီၤ. အမဲရကၤကီၢ်စဲၣ်အိၣ်(၁၃)ဘျီ. သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤဝဲ Confederation သန့. ကွၢ်န့ၣ်တၢ်လၢကီၢ်စဲၣ်တဘျီဒီးတဘျီစုာ်စုာ်အမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တဘၣ်ဘျူးဒီးမၤသကိးတၢ်ဒ်တၢ်ထုးပြုထီၣ်သးလၢအကပၤသန့အယီၤအထံကီၢ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီတအိၣ်ဘၣ်. တုၤမ့ၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤက့ၢ်ဝဲဖဲၣ်ဒေရၢၣ်ကီၢ်စၢၤဖိၣ်ဒီးတူၢ်လိာ်မၤက့ၢ်ဝဲလီၤခါၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ပျံၤဝဲအကြၢၤအဘၣ်သန့ (Optimum Centralization) တဘျီမၤဒီးအထံအကီၢ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီတအိၣ်ဘၣ်က့ၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်ပကြၢၤဟံးန့ၢ်တၢ်မၤလီၤလီၤ.

တံနိ (သပိတါ)